

FIGYELŐ

AFZS ÉS A GYERMEKVÉDELEM

írta: Szepán és Szenté

Mikor a fasiszta propaganda teliszájjal kiabálta a világba: hogy az asszonynak a konyhában a tüzhely mellett, a templomban és a gyermek mellett van a helye, sok asszony akkor helyeslőleg bólintott rá. Ugy van, minek az asszonynépnek a politika! De a bátor és öntudatos asszony mást látott a konyha, gyerek és templom-kultusz mögött. Már akkor látta, hogy a fasiszta rémuralom béklyót jelent az asszonynak, amikor azt mondták: ki a gyárakból, az irodákból, kereskedelemből az asszonnyal, mert a munkanélküliséget a női munkaerő alkalmazása okozza. Mikor a munkanélküliek millióit kellett főrevezetni, a nácipárt nem hátrált meg semmitől sem. Ahogy felgyújtották a Reichstagot és utána világszerte hazudtak, ugyanúgy hazudtak az asszonynépnek is. Később, saját programjuk keresztülvitele érdekében sokszor kényszer mellett is alkalmaztak női munkaerőt a hadiiparban. Nem is beszélve arról, hogy sem gyermeket, sem templomot, sem otthonát nem kímélték meg, mikor érdekeik úgy kívánták.

Ebben az időben az öntudatos nők sorai megsokszorozódtak. Ebben az időben, amikor érték a krematóriumokban az aggok, betegek és gyerekek, amikor tömegsírok tűntek el a vetés alatt, ekkor az A. F. Zs. vállalta az otthon és a gyermek védelmét.

A betonlágerek hideg, nedves levegője sok emberek egészségét ásta alá. Sárvár nedves tábora, melynek mennyezetéről csöpögött a víz. Banyica, Jaszenovca gödrei ezek a helyek azok, amelyek előtt fogadalmat tettek asszonyaink, hogy megvédik az otthonát, a gyermeket. Nevesszije-Zbegje erre a legjobb példa, amikor az usztasa és olasz bandák elől menekülő családanyákat védte meg az A. F. Zs. szervezett munkája. A legnagyobb harc közepette, a legnehezebb időben a legnagyobb gonddal figyelték és segítették a gyermekvédelmet. Ez volt a harc ideje alatt.

Ma, amikor a béke és az újjáépítés napjait éljük, az A. F. Zs. első gondja a gyermek védelme. Ezt ne úgy képzeljük el, mint ahogy régen volt, hogy nagy ünnepkor felöltöztettünk száz gyereket olcsó ruhácskába és leányképezettük magunkat velük, se nem úgy, hogy veszünk nekik játékot vagy negyed kiló kekszet.

A gyermek-óvás komoly és felelősségteljes munka. Jugoszláviában 88 000 hadiárva gyermek van. Minden anya képzelje el, mit jelentene ilyen gyermekcsapatot sejtetés, felgyelet nélkül hagyni. A neveletlen, elhanyagolt gyermek fegyverzettségére veszélyeztetné a többi gyermek magaviseletét is. Hiszen, ha csak egy rossz gyerek van az utcában, az bizony az egész utcának teher, senki sem biztos, hogy ablaka, kapuja, háza és gyereke ép és sértetlen marad. Hogy a fiatalok bűnözők és prostituáltak száma olyan magas lenne, hogy megrémülne minden becsületes ember. Ennek kiküszöbölését először is Népfelmentő mozgalomunknak köszönhetjük, mely óriási áldozatok árán szabad országot és népköztársasági kormányzatot biztosított.

Hogy mit tett az A. F. Zs. szervezet ezen a téren, az már látható a becsei, zombori, moli, csókai és más gyermekotthonokban, a palicsi tudógondozó telepen és sok más helyen, mint a középiskolai, tanítóképzői, ipari és más iskolai intézetekben.

De egyet figyelemmel kell kíséreni. Tudnunk kell, hogy nemcsak az anyagi oldalát kell nézni ezen otthonok és intézetekben lakó gyermekek megóvásában. A kenyér és a szállás biztosítása még nem gyermekvédelem. Ennél sokkal nagyobb feladat háru a A. F. Zs-re. Bevinni a gyermekek közé a nekik legjobban hiányzó anyai szeretetet. Nem elég jólaktatni a gyermekeket, hanem lelkük mélyébe kell jutni, kicsalni szemükből a csillogó örömfényt és a hangos gyermekkacajt ajkaikra.

Sokat dolgoztak, mostak, foltoztak, paradicsomot, lekvárt főztek asszonyaink a gyermekeknek, de eddig kevés asszony látogatta meg a gyermekeket tanulás közben, hogy segítse gondjaikban. Minden gyerek más és mégis mindegyik egy után vágvakozik, az anyai szeretet után, mely pótolhatatlan. Ma az A. F. Zs. tagjai van ez a feladat, hogy ezt nyújtsuk a gyermekeknek. A játékhány az otthonok legnagyobb gondja. Legszomorúbb látvány húsz 3 év körüli gyermekcsoport játék nélkül, kik ölbetett kezekkel ülnek a gyönyörű otthon kertjében, játékszer nélkül, mint valami aggok. Nekünk nem szabad elfelejtenünk, hogy mit jelent a kisfiúnak a ló, a kisleánynak a baba, mit jelent a 8 éves gyereknek a nagy karika, a tizenégy éves leánynak a fogkefe és a fiúnak a sakk és a szép ing, blúz. Nem egyenruhába öltöztetett automatákat, hanem vidám, megelégedett gyermekcsapatokat kell teremtenünk. Ezt nem érheti el egyedül az igazgatóság nevelőivel, ehhez az asszonyok széleskörű támogatása szükséges. Ehhez nem kell más, mint nagy-nagy anyai érzés, a gyermek iránti szeretet.

A játékszer elköteremtése szintén rajtunk múlik. Minden legkisebb textil hulladékot felhasználhatunk, gondos asszonykezeinkkel meg tudjuk varrni a mackót, babát, nyuszt, készíthetünk kicsi ágyacskákat és sok más apróságot, ami a gyermek életét széppé, boldogá teszi. Ez annál inkább nem esik nehezünkre, mert ezt saját gyermekünknek is csináltuk.

Ügyelünk kell a szervezetben arra, hogy egy jó ötlet se maradjon kihasználatlanul. Jönnek az őszi napok, már most tárgyalják meg asszonyaink minden utcában, ki milyen játékot készít. Ezt készíthetjük az olvasó órák előtt vagy után. Nemrégiben Zentán rendezett az A. F. Zs. vásárt, olcsó ruháskákat, játékokat s b készíttettek az asszonyok és aminek tiszta jövedelmét, 25.000 dinárt a hadiárva segélyezésére fordították.

Hozzánk Szubotícára most érkezett 200 hadiárva leánygyermek, középiskolások. Hogy milyenek lesznek ezek a lánykák, az főleg rajtunk múlik, Szubotica asszonyain. Ha mi ezeket a leánykákat vásárnaponként hazavezetjük a saját gyermekeink közé, ha elvezetjük sétálni, szótákozni őket saját gyermekeinkkel, akkor ez a gyermek úgy érzi majd, hogy nem árva, hogy van valakie és akkor gondterhes arca megváltozik. Boldog, kacagó gyermekcsoportot nevelünk belőlük és iskolai eredményeik is biztosan jobbak lesznek, fizikailag is megerősödnék és így a nagy családban ők is jól érzik majd magukat, mi pedig boldog anyai szeretettel nézzük fejlődésüket, tudva azt, hogy mi teremtettük meg számukra a jobb életet.

Csak akkor, ha fry fogjuk fel a gyermekvédelmet, ha belenézünk a gyerek lelkébe, lehetünk biztosak abban, hogy jó embereket nevelünk belőlük és bátran nézhetünk velük együtt a jövőbe, ahol minden anya

és gyermek boldog lesz. Tudnunk kell, ha mi saját gyermekeink előtt megbizonyítjuk azt, hogy anyai szeretetünk nem számítás, mert az árvákat ép úgy gondozzuk, mint saját gyermekeinket, akkor a mi gyermekünknek is meg lesz a jó véleménye rólunk és ő is jobb lesz velünk szemben. És ilyen generációra már megért az idő. A gázkamrák, krematoriumok, tömegsírok, gyermekgyilkosságok csak mint a kultúra szégyenfoltjai kell, hogy maradjanak a történelemben. Nekünk, anyáknak kell biztosítanunk azt, hogy ily rémségek a jövőben fel ne támadhassanak.

Ebből a szemszögből nézzük a gyermekvédelmet és biztos, hogy minden anya, minden nő segít abban, hogy törvényeink az anya és gyermekvédelem terén ne maradjon írott törvény, messze az élettől kikapcsolt valami, rajtunk áll, hogy meg is valósítsuk mindazt, amit nekünk a törvény demokratikus hazánkban biztosít.

KULTÚRA A TANYÁK KÖZÖTT

írta: Gsorbá János

„Nem kell a népet tanítani, mert akkor nem lehet vezetni!” — volt a régi, népellenes rendszerek jelszava az iskolakérdésben. Kötelező volt ugyan az elemi iskolai oktatás, de nem volt adva a széles néptömegek részére a társadalmi helyzet és anyagi lehetőség, hogy a kis zsellér, nincstelen és proletár magyarok nagy tömegei számára is lehetséges legyen az olvasás és írás mestertéségének teljes egészében való elsajátítása. Ennek a bűnös multnak mulasztásait pótoljuk be ma az írástudatlanság elleni harc megszervezésével és sikeres keresztülvitelével, aminek már is látható jelei vannak. Nagyon sok írást nem ismerő — főleg falusi és tanyai — sajátította el a betűvetés művészetét és a felszabadulás óta a szegény néprétegek anyagi viszonyainak rendezése folytán lehetővé vált, hogy többé még véletlenül se nevelődhessen fel olyan nemzedék, mely nem ismeri a betűt és a könyvet.

A városi lakosság legnagyobb része előtt nem ismeretesek azok az akadályok, nehézségek, melyekkel néphatóságainknak kellett megküzdeniök, hogy a legkisebb faluba, településre és a szétszórtan lévő tanvillágha is elintha son a tudás fonye. A városi ember még ma is tájékozatlanul áll a falu és tanya dolgaival, nehézségeivel, tudás utáni vágyával szemben. Még ma sem ismeri teljesen a falu életét, nem tudja mik a közigazgatás és az ellátás, az élelmezés vagy ruházkodás gondolai, hol tart ma a népi kultúra és az iskolázás: vajon működnek-e a tanvai iskolák és a gyermekek tanóra helyett megszöknek-e még liba- és birkapásztornak vagy kishérszerek? A városban siránkozunk a tanítóihiány és tanrendszerek helyességén vagy helytelenségén s közben nem kérjük és nem vesszük észre, vajon a nagy nevelési vívmányok leérték-e már a falvakig és tanyákig s egy vidéki, gyér polgári kultúra mellett megkezdtek-e már építeni a tanult művelt, öntudatos és erős falusi nép kultúrfalait?

Egy szerencsés véletlen mély bepillantást engedett néhány tanyai iskolába és annak az értelmiség előtt nagyobbbrészt ismeretlen világába és nem tudom megállani, hogy ne mutassam be a falusi és tanyai kultúra mai helyzetét.

Mielőtt a város még ébredne és az idősámítást megátkoznai tudná, a tanyai iskolás kisdiakok már régen ott imbolyognak vagy futkároznak a hűvös, csipős szelben, a poros vagy sáros utakon és csapásokon, hogy az iskolába kellő időben érkezhessenek meg. A legtöbbje messziről jön, nem ritka az iskoláig az egy vagy kétórás gyalogút. Nem szeretnek elmaradni s ebben a ragaszkodásukban nemcsak a törvény és a kalandvágy játszik szerepet, hanem az iskola szeretete is. Vékony kis ruhájuk alatt, ha a hidegben fázni és dideregni kezdenek, versényt futnak a széllel, hogy valamicskét felmelegedjenek. Nem mese, hanem valóság, hogy igen sok falusi és tanyai kisgyerek ott ül mindennap az iskolában a kályha mellett mezítláb, egy szál nadrágban és rongyos kabátkában és ámuló szemekkel bámul bele a tudás előtte is felszakadó kapujába. Lehetne erre azt mondani, hogy ez borzasztó, de azt viszont el kell mondani, hogy nem halhat meg az a nép és nem kell félteni annak a népnek a kultúráját, amelynek ilyen kis mezítlábas hősei vannak!

De a nagy tudásvágy nemcsak a Kanizsa-környéki tanyavilág kis fiaiban ég, hanem sokezer más tanyai gyerekekben. A sok oktondi és buta, számunkra idegen film helyett érdekes volna egy-egy ilyen tanyai iskola életét a gyerekek megindulásától a megérkezésig, az órák meleg, sokszor csodálatos megnyilatkozásait, a szünetek meghiit beszélgetéseit, az iskolai ünnepélyeket, vizsgát, az iskolazárás jeleneteit filmre felvenni és a város közönségének bemutatni. Mi volna, ha a városi gyermek is meghallaná Sóti Imre tanyai kisdiaok esengő kérését, aki arra kérte a tanítónóját, hogy legjobb tanuló létére is buktassa meg, hogy még egy évvel tovább járhasson az iskolában! Mennyi szép szeretet és rajongás van ebben a furcsa kérdésben és az egyszerű ember milyen megröndítő találékonysága!

A lélekhez, bizony, lélek kell. A falu és tanya lelkeinek a felébrésztéséhez egy új tanítói és tanítónői nemzedék lelke és lelkesedése kellett, hogy az új pedagógia alapelvei szerint valóban apostolok legyenek. Az aranykulcsra aranyhegedű felelt; mert hiába szegény az a tanyai kisdiaok, a maga módján ő is viszonzni tudja és akarja a szeretetet. Nem egy és nem tíz helyen történik meg, hogy a tanító vagy tanítónő asztalára titkon és kipirult izgalommal odalonnak egy-egy diót vagy kockacukrot, vagy ünnepek táján egy darab mákoskalácsot s aztán felcsillanó szemmel örvendnek a tanítóbácsi vagy tanítónéni meglepetésének. A kockacukor vagy diószem visszavándorol ugyan a legjobb felelőnek, de a meglepetés és ajándékozás művészete is megvolt és lelkek nőttek vele.

A tanyai iskola természetesen nemcsak a szív nyitogatója, hanem az értelem pallérozója is. Megszűrve, mind finomabbra szűrve, de szállítja nekik azt a tudásanyagot, amifől várjuk és várhatjuk a művelt népet, öntudatos falut és saját jellegzetességeire épült népi kultúrát. Kár, hogy nem rendeznek kiállításokat a tanyai és falusi népiskola teljesítményeiből, hogy a városi ember is beleláthatna a kis bérés- és cselédgyerek irkáiba, rajzaiba és azokon keresztül realizmusába és fantáziáiba. Hogy irták le, hogy kőnzelik el a várost, a vásárt vagy a kirándulást és mi gyűl meg a lelkükben a történelem nagyjai felől. Primitívsgükben is elragadó leírások vagy képek ezek, mert rajtuk ül az öntudat, a büszkeség és a meglátás érzékeltetése!

Nem arról van szó, hogy régen is voltak falusi vagy tanyai őstehetségek, akiket felfedezett, kiesiszolt s könyörögve vagy ál-

